

Amerikaanse hondsvijzel spelbreker bij venherstel

Frank Spikmans, RAVON

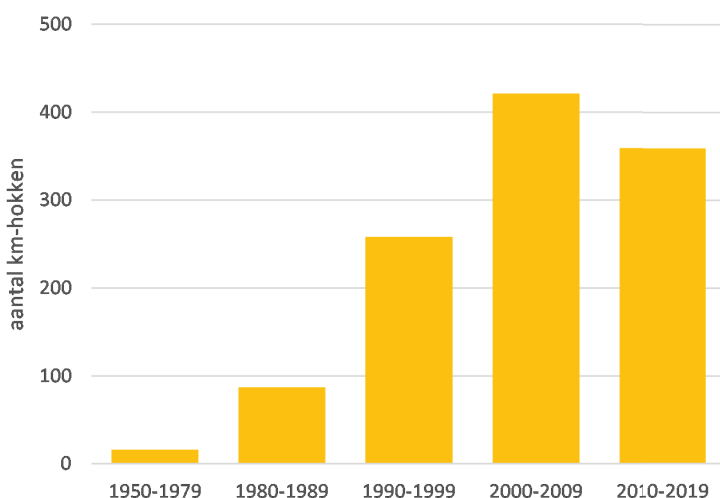
De Amerikaanse hondsvijzel is dan wel klein en sloom, hij overtroeft elke andere vis met zijn vermogen te overleven in de zuurste vennen. Massaal kan hij daar voorkomen en decimeert dan het aantal inheemse amfibieën. Venherstel is voor deze soorten vergeefse moeite, zolang een groot leger hondsvijzelen de dienst uitmaakt.

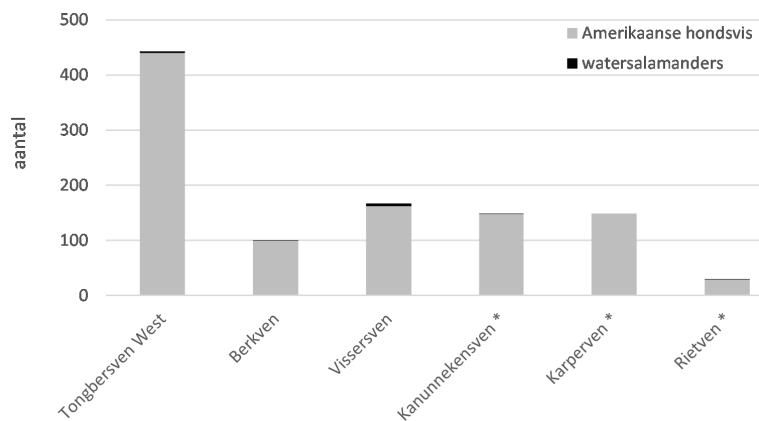
De Amerikaanse hondsvijzel, *Umbra pygmaea*, of Eastern mudminnow; zijn namen verraden veel. Hij komt uit Amerika en leeft daar aan de oostkust, grofweg tussen New York en Miami. Het is een modderbodembewoner met een verborgen levenswijze, Umbra betekent schaduw of teruggetrokken. Pygmaea verwijst naar zijn beperkte lengte, groter dan 13 cm wordt hij niet. En wat heeft de hond er mee te maken? Zoals honden trappend met de voorpoten zwemmen, zo gebruikt de hondsvijzel zijn borstvinnen.

Hotspot Brabant

De Amerikaanse hondsvijzel ontsnapte meer dan 100 jaar geleden uit de visvijvers bij Valkenswaard, en begon vanaf daar zijn opmars. De hotspot bevindt zich in Noord-Brabant, maar ook Limburg en aangrenzende delen van Vlaanderen zijn gekoloniseerd. Hierbij wordt hij geholpen door overstromingen, waardoor hij geïsoleerde wateren kan bereiken. Ook wordt hij waarschijnlijk uitgezet door mensen. De sterke opmars van hondsvijzelen stagneerde in de laatste tien jaar (figuur 1). Dit kan een gevolg zijn van de droogte van de afgelopen jaren, waarbij veel vennen en poelen droog vielen.

Figuur 1. De opmars van de Amerikaanse hondsvijzel in Nederland, weergegeven in aantal kilometerhokken met waarnemingen per periode (Bron: NDFE). (Foto's: Frank Spikmans)

Figuur 2. Zes Brabantse vennen laten eenzelfde beeld zien: daar waar Amerikaanse hondsvij aanwezig is, is het aantal watersalamanders (kleine water- en vinpootsalamander) nagenoeg nul. (* in deze vennen komen ook andere vissoorten voor)

Opmerkelijk genoeg lukte het de hondsvij na introductie niet om een opmars te maken in andere Europese landen zoals Denemarken, Duitsland en Frankrijk. Als gevaarlijke invasieve soort krijgt hij hierdoor internationaal nauwelijks aandacht.

Grote kuddes

De hondsvij kan massaal voorkomen in vennen en poelen. Zo werden er maar liefst 10.000 exemplaren aangetroffen tijdens herstelwerkzaamheden aan het Meeuwven in Waalre. Minimaal één per vierkante meter dus, maar waarschijnlijk veel meer. Ook in zure waterlopen, zoals in de Peel, komt de soort veel voor. In beken voelt de hondsvij zich niet thuis en houden predatoren en concurrenten hem in toom.

Op het menu

De hondsvij heeft ongewervelden op zijn menu staan, maar ook kikkerlarven en amfibieëneieren zijn niet veilig. Amfibieën spenderen hierdoor meer tijd in hun schuilplaats of vermijden wateren met vis, wat niet ten goede komt aan de conditie van individuen en het voortplantingssucces. Watersalamanders zijn erg gevoelig voor vispredatie. Een onderzoek in zes Brabantse vennen laat dit goed zien. Watersalamanders maken geen schijn van kans tegenover een leger hondsvissen (figuur 2). Normaliter – in wateren zonder hondsvij dus – zijn er honderden of duizenden larven van watersalamanders aanwezig. Ook andere amfibieën in deze vennen, zoals de heikikker, bruine kikker en groene kikker, kwamen er maar mondjesmaat voor. Alleen de gewone pad gedijt er goed, omdat afweerstoffen in zijn huid – ook bij de larven – hem onaantrekkelijk maken om op te eten.

Spelbreker venherstel

De Amerikaanse hondsvij gooit roet in het eten bij venherstel. Hij handhaaft zich in vennen waar van nature geen vissen voorkomen. Zijn tolerantie voor zuur water is buitengewoon, een pH zo laag als 3 weet hij te overleven. Hierdoor heeft hij vooral een negatieve impact op de biodiversiteit in vennen. (Matig) zure, voedselarme vennen hebben een hoge biodiversiteit die al onder druk staat door vermessing, verzuring en verdroging. Bij venherstel en de monitoring daarvan zien we een focus op abiotiek en planten. Deze aspecten kunnen met systeemgrepen succesvol hersteld worden. Herstel van fauna blijft helaas achter door het toedoen van invasieve vissen als de Amerikaanse hondsvij. Beleidsmakers en beheerders besteden nog weinig aandacht aan de impact van deze soort. Droogval van wateren kan het tij ten dele keren, een actievere aanpak is nodig om de soort verder terug te dringen.